

Otázkou je napokon, či poručenský sudca alebo sudca mládeže len tú osobu môže pripustiť, aby vystupovala ako zákonný zástupca nedospelého alebo mladistvého pred súdom, ktorú má podľa horeuvedených smerníc považovať za zákonného zástupcu.

Podľa striktného výkladu zákona, museli by sme si zodpovedať túto otázku kladne. Takto by však vznikaly súdu veľké, i keď nie neprekonateľné, prekážky, napríklad otec, ako zákonný zástupca je na neznámom mieste alebo v cudzine a pod., a trvalo by dlhšie, kým by príslušný poručenský súd učinil vhodné opatrenie. Takýto prieťah by bol nielen na ujmu včasného zákroku v prospech nedospelého alebo mladistvého, potrebného rýchlej ochrany, ale by mohol mať na samotného obvineného nepriaznivý psychologický vliv, ktorému sa treba všemožne vyhýbať. A preto zastávam ten názor, nakoľko každý zákon treba vykladať a upotrebovať rozumne, v súvislosti so všetkými jeho ustanoveniami, že sudca môže, pri prevádzaní trestného súdnictva nad mládežou, prijať nielen toho, kto je vo skutočnosti podľa zákona zákonným zástupcom obvineného, ale môže — akby tento zákonný zástupca bol z akéhokoľvek dôvodu hatený — pripustiť i toho, kto by podľa výš uvedených predpisov nastupoval ako zákonný zástupca dotyčnej osoby, akby tu onoho zákonného zástupcu už vôbec nebolo. K podopretiu tohoto výkladu musím sa odvolať na § 37 ods. 3 zák. o ml., kde sa ukladá sudcovi povinnosť, aby upovedomil o opatreniach a rozhodnutiach podľa 1 ods. tohoto paragrafu: »otca alebo matku alebo zákonného zástupcu obvineného« a ďalej na § 50 ods. 1 cit. zákona, kde sa opäť vypočítava, že opravné prostriedky môžu podávať: »manžel, rodičia, zákonný zástupca« atď., z čoho, najmä však z § 37 vyplýva, že môže byť pripustená k účasti z osôb tam vypočítaných právom jedna i druhá, teda otec alebo matka a nie len tá, ktorú by podľa horeuvedených predpisov bolo možné považovať ako jediné zákonné zástupcom.

Dr. D. Rakšány :

Úprava právnych stykov slovensko-nemeckých.

Vyhlásením samostatného Slovenského štátu dňa 14. marca 1939 vznikla otázka, či smluvy o právnej pomoci vo veciach občianskych a trestných, uzavreté bývalou Česko-Slovenskou republikou s cudzími štátmi, platia i naďalej medzi Slovenským štátom a jednotlivými cudzími štátmi. Ministerstvo pravosúdia v dohode s Ministerstvom zahraničných vecí, vychádzajúc z praktickej potreby, riešilo túto otázku kladne

a upravilo slovenské súdy a úrady verejnej obžaloby, aby považovali tieto smluvy aj naďalej za platné a hlásili prípady, ak cudzí smluvný štát tieto smluvy nezachová.

Teoretické odôvodnenie tohto stanoviska opiera sa o zásadu medzinárodného práva, že pre nový štát, ktorý vznikol z časti územia starého štátu, nejestvuje ipso iure povinnosť prevziať na seba záväzok zachovávať medzinárodné smluvy uzavreté pred jeho vznikom. Nový štát však, ak to uzná za prospešné, môže vstúpiť do starších smlúv svojím voľným rozhodnutím za predpokladu, že druhá smluvná strana vysloví s tým taktiež svoj súhlas. V našom zákonodarstve je to prípad stanovený § 3 vl. n. čís. 2/39 Sl. z. ohľadne platných česko-slov. smlúv a dohôd povahy obchodno-politickej, uzavretých s cudzími štátmi. V mnohých prípadoch ďalšie jestvovanie starších smlúv je tak jasne v spoločnom záujme oboch smluvných strán, že prechod platnosti smluvy na nový štát nastane bez formálneho vyhlásenia už konkludentnými činmi oboch štátov. Takýmto spôsobom sa zachovávajú staršie smluvy česko-slovenské o právnej pomoci v novej relácii slovensko-rumunskej, slovensko-belgickej a slovensko-švajčiarskej.

Toto stanovisko Ministerstva pravosúdia však malo tú slabú stránku, že pre ďalšiu platnosť smlúv bol potrebný súhlas druhej smluvnej strany. Tento súhlas však chybel u nášho najväčšieho smluvného partnera — u Nemeckej ríše. Keď uvážime, že hospodársky styk Slovenska a z neho vyplývajúce právne styky (doručovania, právna pomoc, vzájomná vykonateľnosť exekučných titulov) práve s Nemeckou ríšou sú najintenzívnejšie, vznikla tu citeľná medzera, ktorú čím skôr odstrániť bolo v našom záujme.

Je síce pravda, že čiastočná náprava nastala slovensko-nemeckou dohodou a vzájomnom usporiadaní vecí v súdnictve zo dňa 20. júla 1939, čís. 238/39 Sl. z. V článku I. citovanej dohody sa vypovedalo, že česko-slovensko-nemecká dohoda o prevode súdnictva, podpísaná dňa 19. decembra 1938, ostáva i so záverečným protokolom v platnosti medzi Slovenským štátom s jednej strany a Nemeckou ríšou čo do jej vtedajšieho územia s druhej strany, pri analogickom použití pokračovacích pravidiel slovenského práva. Pre právnu pomoc slovensko-nemeckú v širšom smysle znamenalo to prevzatie ustanovení smluvy medzi bývalou Česko-Slovenskou republikou a Nemeckou ríšou o právnej ochrane a právnej pomoci vo veciach občianskych z 20. januára 1922, ako aj smlúv a dohôd medzi bývalou Česko-Slovenskou republikou a Nemeckou ríšou o vydávaní a inej právnej pomoci vo veciach trestných (porovnaj bod III. záverečného protokolu dohody čís. 31/39 Sb. I.). Smluvy tieto však mohli sa použiť len v relácii Slovenská republika — Nemecká ríše v užšom smysle, t. j. tzv. Alt-reich, Sudetengau a Ostmark. Nevzťahovali sa na Protektorát Čechy a Moravu a ich účinnosť nemohla sa rozšíriť ani na úze-

mia pripojené k Nemeckej ríši po 19. decembri 1938 (inkorporované územia z Poľska, Belgicka a Francúzska).

Pre vzájomnú vykonateľnosť exekučných titulov mala Dohoda čís. 238/39 Sl. z. dôležité ustanovenie v § 9 čl. II., podľa ktorého exekučné tituly, vzniklé v Slovenskom štáte alebo v Protektoráte Čechy a Morava, ktoré sa staly právoplatnými pred 15. marcom 1939, sú vzájomne vykonateľné. Na krátky čas postačilo toto ustanovenie, čoskoro však pociťovala sa potreba smluvne upraviť vzájomnú vykonateľnosť exekučných titulov, vzniklých síce pred 15. marcom 1939, ale právoplatných až po tomto dátume, resp. tých exekučných titulov, ktoré vznikly a staly sa právoplatnými až po 15. marci 1939.

Prikročilo sa tedy k novej smluvnej úprave právnych stykov Slovenskej republiky s Nemeckou ríšou, a to tak na poli právnej ochrany a právnej pomoci vo veciach občianskych, ako aj na poli extradičného pokračovania a inej právnej pomoci vo veciach trestných. Slovensko-nemecké rokovania o dohode o právnej ochrane a právnej pomoci vo veciach občianskych započaly v druhej polovici augusta 1940 v Berlíne a pokračovalo sa v nich na Štrbskom Plese a v Bratislave, kde sa skončily dňa 18. októbra 1940 podpísaním dohody. Rokovania o smluve o vydávaní konaly sa v septembri 1940 na Štrbskom Plese a skončily sa dňa 21. septembra 1940 podpísaním smluvy v Bratislave.

Pre informovanie právnickej verejnosti treba stručne poukázať na najdôležitejšie ustanovenia oboch horespomenutých smlúv, keďže obidve smluvy nadobudly účinnosť dňa 3. júna 1941.

Kým s Nemeckou ríšou (Altreich, Sudetengau, Ostmark) právna pomoc v civilných veciach konala sa priamo od súdu k súdu, právna pomoc s Protektorátom Čechy a Morava z nedostatku smluvnej úpravy musela sa konať cestou diplomatickou, čo trvalo pri obyčajných doručovaniach až 8—10 mesiacov, čím právny styk s Protektorátom bol prakticky veľmi hatený. Dohoda odstraňuje tento stav a zavádza pri právnej pomoci civilnej priamy styk medzi súdmi oboch smluvných strán (inkluzívne Protektorátu Čechy a Morava). Už s platnosťou od 15. septembra 1940 zaviedol sa priamy styk súdov slovenských vo veciach právnej pomoci civilnej so súdmi na území Protektorátu Čechy a Morava, čím sa odstránil, už pred účinnosťou dohody, ťažkopádny a pre súdnictvo a záujem občianstva nežiadúci dosavadný styk cestou diplomatickou.

V poslednom čase množily sa žiadosti našich hospodárskych kruhov, aby sa čím skôr uzavrela smluva o vzájomnej vykonateľnosti exekučných titulov aj v pomere k Protektorátu Čechy a Morava, s ktorým je náš hospodársky styk najživší. Vzájomná vykonateľnosť exekučných titulov, ako som už vyššie spomenul, bola totiž zaručená vo vzťahu k Protek-

torátu len čo do exekučných titulov, vzniklých a právoplatných pred 15. marcom 1939. Aj nakoľko išlo o ostatnú časť Nemeckej ríše, najmä o tzv. Altreich, formalistickým delibačným pokračovaním a mnohými výnimkami bola vzájomná vykonateľnosť exekučných titulov veľmi hatená. Dohoda odstraňuje tieto medzery a zaručuje najširšiu vzájomnú vykonateľnosť exekučných titulov, zahrňujúc pravda do toho aj Protektorát Čechy a Moravu. Všetky súdne rozhodnutia rázu majetkoprávneho, vynesené slovenskými súdmi, budú podľa dohody vykonateľnými exekučnými titulmi na území celej Nemeckej ríše, nakoľko len nepôjde o výlučnú príslušnosť nemeckých súdov, a to so zpätnou účinnosťou od 14. marca 1939, aby nenastala právna medzera so vzťahom k Protektorátu Čechy a Morava vzhľadom na ustanovenia § 9, čl. II. dohody číslo 238/39 Sl. z. To platí pravda vice-versa. Súdnym rozhodnutiam sú na roveň postavené rozhodnutia rozhodčích súdov, ako aj súdne pokonávky a verejnonotárske listiny.

Z tejto všeobecnej vzájomnej vykonateľnosti sú vynaté:

1. rozhodnutia nemeckých (protektorátnych) súdov na základe príslušnosti podľa faktúry (§ 88, ods. 2 jurisdikčnej normy), ktorú príslušnosť náš právny poriadok nepozná a preto výnimka táto chráni výlučne našich občanov;

2. rozhodnutia súdov podľa príslušnosti veci a majetku (§ 27 Osp. a príslušné ustanovenia nemeckého práva), lebo príslušnosť táto je pre občanov obidvoch smluvných strán nežiaduca.

Treba zdôrazniť, že pôvodný nemecký návrh na vzájomnú vykonateľnosť exekučných titulov bol rámcove priúzký a vynechával celý rad súdnej príslušnosti. Slovenskej delegácii podarilo sa však presvedčiť nemeckú delegáciu, že úzke hospodárske styky medzi Slovenskou republikou a Nemeckou ríšou vyžadujú čo najširšiu vzájomnú vykonateľnosť exekučných titulov a keďže nemecká delegácia priklonila sa k tomuto slovenskému stanovisku, znamená to ďalšie politické a hospodárske utuženie slovensko-nemeckých stykov a vyslovenie dôvery nemeckých kruhov v objektívne rozhodovanie slovenských súdov.

Po stránke formálnej prináša dohoda pri vzájomnej vykonateľnosti exekučných titulov zjednodušenie pokračovania na strane nemeckej, pohybujúc sa pritom v rámci platných zákonných ustanovení na strane slovenskej, keďže nabadúce rozhodnutia ríšsko-nemeckých súdov o vykonateľnosti exekučných titulov budú sa vynášať vo forme usnesenia a návrh na vyhlásenie vykonateľnosti exekučného titulu bude možno spojiť s návrhom na povolenie exekúcie. To je uľahčením pre našich občanov, vedúcich na základe slovenského exekučného titulu exekúciu v Nemeckej ríši a koncesiou s nemeckej strany, keďže ríšsko-nemecké právo zná tieto dve jasne ohraniče-

né časti exekučného pokračovania a vyhlásenie vykonateľnosti našich exekučných titulov v Nemecku bolo podľa dosavadných ustanovení ťažkopádne a formalistické. Najprv bolo treba žiadať o vyhlásenie vykonateľnosti, ktoré sa stalo vo forme rozsudku a len potom bolo možno žiadať o povolenie exekúcie.

Dohoda zaručuje ďalej vzájomnosť pre oslobodenie od útratovej zábezpeky, ako aj vzájomnosť pri udeľovaní práva chudoby a pri ustanovení záštitníka, a to vo forme zjednodušenej (nevyžadujú sa overené vysvedčenia chudoby) a širokej (udeľením práva chudoby vo spore na území jednej smluvnej strany udeľuje sa automaticky právo chudoby pre príslušné exekučné pokračovanie na území druhej smluvnej strany).

Úprava právnej pomoci (doručenia a požiadania) pohybuje sa v rámci klasických predpisov haagskej procesnej konvencie, má však ohľad na dnešné najmä devizové hospodárenie. Pre uľahčenie a urýchlenie stykov zvolila sa cesta priamo od súdu k súdu. Útraty vzniklé pri poskytovaní právnej pomoci, nebudú sa vzájomne nahradzovať, lebo pri dnešnom devizovom a clearingovom hospodárení narážalo by to na neprekonateľné ťažkosti. Výnimku budú tvoriť len útraty znalcov, ktoré môžu byť príliš vysoké a riziko z kompenzačného vyrovnania týchto útrat bolo by príliš veľké.

Treba konečne dodať, že dohoda zabezpečuje vzájomnosť aj vo veciach konkurzných a vyrovnávacích, ďalej pri vydávaní hnutelného majetku v konkurznom pokračovaní, ako aj pri vydávaní hnutelnej pozostalosti v pokračovaní dedičskom.

Smluva o vydávaní a o poskytovaní inej právnej pomoci v trestných veciach prispôsobuje sa úzkym politickým vzťahom, ktoré jestvujú medzi Slovenskou republikou a Nemeckou ríšou. Stanoví sa v nej povinnosť smluvných strán poskytnúť si navzájom v trestných veciach všetkého druhu právnu pomoc tým, že vydajú a povolia prevezenie osôb pre trestné stíhanie alebo pre výkon trestu, vydajú si predmety, poskytnú si inú právnu pomoc a budú si navzájom oznamovať právoplatné odsúdenia ich štátnych príslušníkov.

Zaujímavou novotou je riešenie otázky vydávania pre trestné činy politické. Extradičné smluvy stanovujú obyčajne dve výnimky zo všeobecnej zásady nevydávať pre politické trestné činy: je to t. zv. belgická klauzula atentátová a klauzula anarchistická, podľa ktorých najťažšie zločiny smerujúce proti hlave štátu, napriek ich politickému rázu, a všetky anarchistické zločiny, aj keď sú samy o sebe politické, pre účinnú obranu proti anarchizmu, podliehajú vydaniu. Aj podľa slovensko-nemeckej smluvy o vydávaní zásadne smluvné strany nemajú povinnosť pre vydanie, ak ide o čin politický alebo s politickým činom tak súvisiaci, že ho mal pripraviť, zaistiť, kryť alebo pred ním obrániť. Výnimky z tejto zásady však sú urč-

né širšie, než podľa uvedených dvoch klauzúl. Povinnosť pre vydanie jestvuje totiž vo všetkých prípadoch, i keď ide o trestný čin politický, v ktorých čin poškodil spoločné záujmy smluvných strán, ako aj vtedy, keď čin tvoril úmyselný zločin proti životu alebo vyvolal zvláštne obecné nebezpečenstvo alebo mal šíriť strach a hrôzu, okrem prípadu, že čin sa spáchal v otvorenom boji.

Úzkym slovensko-nemeckým vzťahom na poli vojenskom odpovedajú ustanovenia smluvy o vydávaní a o inej právnej pomoci pre vojenské delikty, čo medzi spriatelенými štátmi býva obvyklým.

Pre úplnosť treba konečne poznamenať, že dňa 22. februára 1940 podpísala sa v Bratislave slovensko-nemecká dohoda o overovaní, ktorá medzičasom sa už ratifikovala a uverejnila pod číslom 211/40 Sl. z., čím aj tento úsek právnych stykov slovensko-nemeckých sa smluvne upravil. Okrem toho splnomocnenci Slovenskej republiky a Nemeckej ríše uzavrely tohto roku osobitné dohody o poručenstvách a opatrovníctvach, ďalej dohodu o oznamovaniach a požiadaniach vo veciach osobného stavu a konečne dohodu o uznaní rozhodnutí rodinno-právnych a vyhlásení za mŕtveho, ktoré dohody nachádzajú sa v pokračovaní ratifikačnom, takže možno s uspokojením konštatovať, že mladý Slovenský štát v krátkom dvojiročnom období upravil si svoje právne styky so svojim najväčším a najdôležitejším smluvným partnerom s Nemeckou ríšou celým radom medzinárodných smlúv spôsobom vyčerpávajúcim a uspokojivým. Právne postavenie Slovenskej republiky ako subjektu medzinárodného práva touto skutočnosťou sa značne upevnilo.

Juraj Šujan:

O trestnom rozkaze a rozsahu jeho upotrebenia.

Inštitúcia trestného rozkazu nie je v našom zákonodarstve nijaká novinka. Nový zákon o trestnom rozkaze č. 146/40 Sl. zák. skoro len verne recipuje ustanovenia o trestnom rozkaze z trestnej novely č. 31/29 Sb. z. a nar. Do života sa však táto inštitúcia trestného súdництва dostáva len teraz.

Skúseností s trestným rozkazom máme ešte málo. A preto je teraz ešte privčas hovoriť, či sa táto inštitúcia osvedčila alebo neosvedčila. Ale rozhodne osoží, keď o veci už hneď na začiatku realizovania budeme diskutovať. Taktó sa napomôže tvorenie jednotnej praxe. Treba mať na pamäti, že v praxi používania trestného rozkazu nás nebudú usmerňovať vyššie súdne stolice a môže sa teda správna jednotná prax v tomto smere vytvárať iba pomocou prednášok a článkov, v ktorých prejavia svoje mienky a úsudky tí, ktorí trestné rozkazy vy-